

Stein Aurél és az Ezer Buddha barlangtemplomok

A Selyemút - Kínát a Földközi-tenger mellékével összekötő eurázsiai közlekedési útvonal nem csupán kereskedelmi célokra szolgált, hanem a Nyugat és a Kelet nagy civilizációinak találkozási pontja volt. A Kr. e. II. századtól kezdődően több mint egy évezreden át selymet, luxuscikkeket és egyéb kereskedelmi árut szállítottak és cseréltek az út menti városokban, oázisokban, de egyben eszmék, vallási tanok, művészeti stílusok, technológiák terjedésének és meghonosodásának színtere is volt. A kínai, az indiai, az iráni, valamint a klasszikus nyugati kultúra keveredett, és hatott itt egymásra.

Ennek örökségét, írásos és tárgyi emlékeit kutatta Stein Aurél (Pest, 1862 - Kabul, 1943) régész-felfedező. 1900-1916 között három nagy expedíciót vezetett a Tarim-medence homokba temetett romjainak feltárására, melynek eredményeként addig ismeretlen nyelvek és írások kerültek a kutatók látókörébe, az ott élő népek története, művelődéstörténete került új megvilágításba. Világhírnevét azonban a dunhuangi Ezer Buddha barlangtemplomokban őrzött kincsek felfedezésének köszönheti.

Kína Gansu tartományában, Dunhuangtól délkeletre mintegy 15 kilométer távolságban, egy sziklafalban található az Ezer Buddha barlangtemplomok. A negyedik század közepétől virágzó buddhista közösség élt itt, melynek tagjai mintegy ezer éven keresztül építették és díszítették a barlangszentélyeket. Ma 492 barlangban 45 ezer négyzetméternyi falfestmény és több mint 2000 stukkó szobor alkotja azt a csodálatos művészeti együttest, melyet a világ legkülönlegesebb buddhista művészeti galériájaként tartanak számon.

A helynek azonban van egy másik nevezetessége is: 1900-ban egy taoista szerzetes az egyik barlangban felfedezett egy titkos üreget, amelynek bejáratát a XI. században zárták le. A rejtekhely a rendkívüli szárazság következtében több tízezer kéziratot, valamint selymfestmények kivételes gyűjteményét őrizte meg igen jó állapotban.

1907-ben Stein Aurél volt az első európai, aki a barlangkönyvtár kincseit láthatta. Nem volt azonban véletlen, hogy II. belső-ázsiai expedícióján (1906-1908) Stein Aurél Dunhuangot is felkereste: 1879-ben ugyanis járt már itt egy magyar expedíció gróf Széchenyi Béla vezetésével. Az expedíció egyik tagjának, Lóczy Lajosnak, a barlangokról adott beszámolója keltette fel Stein Aurél érdeklődését:

„Magukkal ragadtak lelkes leírásai az ott látott pompás falfestményekről és a sztukko szobrokról.... Ez volt egyik főök, a mi arra indított, hogy expedícióm útitervét ily messze keleti vidékekre kiterjesszem, be egészen Khínába.”

Stein Aurél 1887-től Indiában élt, a brit-indiai kormányzat szolgálatában állt. A földrajzi távolság azonban nem jelentette a szülőföldtől való elszakadását. Rendszeresen hazalátogatott, szoros kapcsolatban állt a magyar szellemi élet képviselőivel. Rövid budapesti tartózkodásai alatt előadásokat tartott a Magyar Tudományos Akadémián, amelynek 1895 óta volt tagja. Egész életében adományaival támogatta a tudós társaság könyvtárát, végrendeletében nyomtatott könyveit, valamint kéziratai egy részét, s több mint 7000 darabból álló fényképgyűjteményét az Akadémia könyvtárára hagyta.

A kiállítás a Stein Aurél hagyatékából származó fotók, térképek, levelek, kéziratok, valamint korabeli és modern kiadványok segítségével kalauzolja el a látogatót - követve a második belső-ázsiai expedíció útvonalát - a száz évvel ezelőtti nagy felfedezés helyszínére, s bepillantást nyújt a két kiváló tudós, Stein Aurél és Lóczy Lajos munkásságába.